

MONITOR CHIŃSKI

KWIECIEŃ 2019

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

KWIECIEŃ 2019

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

9 kwietnia: szczyt UE-Chiny w Brukseli. Tegoroczne spotkanie odbywało się w atmosferze większej niż zazwyczaj stanowczości ze strony UE, która w marcu określiła Chiny jako „systemowego rywala”. W perspektywie napiętych relacji z USA władze w Pekinie zapowiedziały więcej wzajemności w stosunkach z UE, m.in. w kwestii wymuszonych transferów technologii, większego otwarcia rynku chińskiego na firmy europejskie i subsydiów przemysłowych, które od lat wyznaczają oś napięć między Brukselą i Pekinem. Przywódcy zobowiązali się również do poczynienia ostatecznych postępów w sprawie unijno-chińskiej umowy inwestycyjnej. Te zapewnienia mają zostać zweryfikowane w przyszłym roku.

12 kwietnia: Malezja wznawia inwestycję kolejową w ramach „Pasa i Szlaku”. Biuro premiera Mahathira Mohammada oświadczyło, że projekt East Coast Rail Link będzie mógł być zrealizowany dzięki redukcji kosztów o jedną trzecią, tj. do 10,7 mld USD. Przerwanie trwającego blisko rok impasu przypada na okres wzmożonej dyskusji na temat modelu finansowania i realizacji chińskich projektów infrastrukturalnych, krytykowanych za brak transparentności i wysokich kosztów. O dużym sukcesie Chin świadczy ponadto fakt, że do tej pory sceptyczny wobec współpracy z ChRL premier Mahathir odwiedził pekińskie biuro Huawei, co należy odczytywać jako wsparcie dla chińskiego giganta telekomunikacyjnego w jego staraniach o kontrakty na budowę sieci 5G w Malezji.

17 kwietnia: wzrost gospodarczy Chin w pierwszym kwartale wyniósł 6.4%. Ocenia się, że wpływ na zaskakująco wysoki wynik PKB miał przede rozejm w wojnie handlowej z USA oraz pakiet pobudzający gospodarkę (obniżka podatków i rekordowe pożyczki udzielane przez banki państwowe), który przełożył się wzrost produkcji przemysłowej (8,5%) oraz inwestycje w środki trwałe i na rynku nieruchomości (11,8%). Niepokój natomiast budzi rozdźwięk między realnym wzrostem PKB (wg oficjalnych

FORMAT „16+1” ROZSZERZA SIĘ O GRECJĘ

Szczyt Chiny-EŚW w Chorwacji przeszedł do historii przede wszystkim z powodu rozszerzenia formatu „16+1” o Grecję. Pekin udowodnił, że jego oferta dla półperyferyjnych państw Europy jest nadal aktualna i znajduje rosnące grono odbiorców. W styczniu br. – przy wydatnym wsparciu chińskiej dyplomacji – trwający blisko trzy dekady spór między Atenami i Skopje został zażegnany. Tym samym główna przeszkoda wobec ustanowienia „17+1”

została usunięta, a Chiny będą mogły intensyfikować działania w porcie w Pireusie i rozwijać połączenia transportowe na północ i zachód Europy.

chińskich statystyk) i nominalnym wzrostem gospodarczym, który wyraźnie zwolnił (najniższy od 2,5 roku) co wskazuje na manipulacje danymi.

25-27 kwietnia: II Forum Pasa i Szlaku w Pekinie. Narrację tegorocznego spotkania władze ChRL prowadziły przede wszystkim odpowiadając na rosnącą krytykę mechanizmów finansowych chińskiej inicjatywy na świecie, w tym również w państwach rozwijających się. Dlatego gospodarze wśród zapowiedzianych działań naprawczych umieścili większą kontrolę nad ryzykiem zadłużeniowym, bardziej przejrzyste zasady działań dla firm państwowych i zwiększenie roli narzędzi audytowych i antykorupcyjnych (zob. komentarz).

29 kwietnia: Chiny pogłębiają współpracę wojskową z Afryką. Młodzi oficerowie z 45 państw afrykańskich odbyli tygodniową wizytę w placówkach przemysłu zbrojeniowego w ChRL. To drugie tego typu forum chińsko-afrykańskie w ciągu minionego roku. Współpraca wojskowa nabrała przyspieszenia we wrześniu 2018 roku, wraz z włączeniem jej w agendę FOAC przez Xi Jinpinga.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

8 kwietnia: w lipcu inauguracja lotów Praga-Shenzhen. Będzie to piąte chińskie miasto z bezpośrednim połączeniem lotniczym ze stolicą Czech (po Pekinie, Szanghaju, Xi'an i Chengdu). Trasę będzie obsługiwać linia Sichuan Airlines, która od czerwca wprowadzi również łączone loty Chengdu-Praga-Zurych. Dynamiczny rozwój połączeń lotniczych od 2015 roku, przekłada się wzrosty liczby chińskich turystów w Czechach (w 2018 roku 620 tys.; wzrost o 130 tys. rdr).

8 kwietnia: Chiny znoszą zakaz importu gęsiny i mięsa kaczek z Węgier. Restrykcje obowiązywały od 2015 roku w związku z wybuchem epidemii ptasiej grypy.

9 kwietnia: Industrial and Commercial Bank of China sfinansuje Jastrzębską Spółkę Węglową. ICBC Europe sfinansuje (w ramach konsorcjum z innymi bankami) inwestycje wartości 760 mln zł, w tym przejęcie 95,01 proc. akcji Przedsiębiorstwa Budowy Szybów. Cały okres finansowania określono na maksymalnie 7 lat (kredyt odnawialny na 5 lat z możliwością przedłużenia o kolejne 2 lata).

17 kwietnia: popiersie Liu Xiaobo odsłonięte w Pradze. Rzeźba przedstawiająca zmarłego w 2017 roku dysydenta i laureata Pokojowej Nagrody Nobla została odsłonięta w celu upamiętnienia 30. rocznicy stłumienia protestów na placu Tian'anmen 4 czerwca 1989 roku.

28 kwietnia: Chiny bojkotują współpracę ze stolicą Czech. Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej zostało poinformowane, że Chiny odwołują tournée orkiestry Filharmonii Praskiej (PKF) po tym jak dyplomata tajwański został przyjęty w praskim ratuszu a PKF nie skrytykowała działań władz stołecznych. Jednak największy sprzeciw ChRL budzi fakt, że burmistrz Pragi Zdeněk Hřib (Partia Piratów) chce wypowiedzieć zapis o Tajwanie jako „nieodłącznej części Chin” z umowy o partnerstwie miast zawartej z Pekinem w lutym 2016 roku. Podobna uwaga nie znajduje się w umowie o strategicznym partnerstwie czesko-chińskim podpisanym w czasie wizyty Xi Jinpinga w Czechach w tym samym roku.

29 kwietnia: przetarg na budowę kolei Budapeszt-Belgrad rozstrzygnięty. Odcinek po stronie węgierskiej będzie realizować konsorcjum węgiersko-chińskie, którego udziałowcem jest RM International Zrt. Firma ta znajduje się pod kontrolą Lőrincza Mészárosa – jednego z czołowych stronników premiera Orbána. Oficjalne podpisanie kontraktu na realizację – przekładanego od lat – projektu planowane jest na 25 maja, a prace mają ruszyć w 2020 roku. Szczegóły finansowe rozliczeń między chińskim Exim Bankiem i węgierskim rządem mają zostać upublicznione w lecie br. To właśnie brak transparentności i naruszanie zasad konkurencji był przyczyną zastrzeżeń ze strony Komisji Europejskiej, która blokowała dotychczasowy schemat finansowania i wyłaniania wykonawcy projektu.

29 kwietnia: Lotnisko w Budapeszcie rozwija współpracę z Chinami. Przy okazji Forum Pasa i Szlaku w Pekinie władze stołecznego lotniska im. Ferenca Liszta – w obecności szefa dyplomacji Pétera Szijjártó – podpisały umowę o współpracy w cargo lotniczym z Xi'an Xianyang International Airport, natomiast w maju spodziewane jest nawiązanie współpracy z Zhengzhou International Airport. Dynamicznemu wzrostowi połączeń cargo towarzyszy zwiększony ruch turystyczny. W 2018 roku na Węgrzech odnotowano rekordową liczbę 256 tysięcy turystów z Chin; wzrost o 14%. Odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie linie Shanghai Airlines otworzą w czerwcu bezpośrednie połączenie z Budapesztem (loty trzy razy w tygodniu).

WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

4-5 kwietnia: gubernator i wiceszef KPCh w Syczuanie Yin Li z wizytą w Luksemburgu. Delegacja pod kierownictwem Yina spotkała się z wicepremierem i ministrem sprawiedliwości Félixem Brazem, któremu podziękowała za promocję współpracy Luksemburga z Syczuanem, w tym w rozwijaniu połączenia kolejowego z Chengdu. Z kolei Braz podkreślił, że Luksemburg, podobnie jak niedawno Włochy, podpisał MoU w sprawie przystąpienia do inicjatywy „Pasa i Szlaku”. Obaj politycy wzięli również udział w ceremonii odjazdu pierwszego pociągu China Railway

Express z Luksemburga do Chengdu. Przejazd pociągu przez Niemcy, Polskę, Białoruś, Rosję i Kazachstan trwał 15 dni.

7-9 kwietnia: Yin Li z wizytą w Argentynie i nawiązanie relacji partnerskich z Buenos Aires. Delegacja pod kierownictwem gubernatora Syczuanu spotkała się z wiceprezydentem Argentyny i była wiceburmistrz Buenos Aires Gabrielą Michetti, której podziękowano za pracę na rzecz relacji syczuańsko-argentyńskich i dalszego pogłębiania współpracy w takich obszarach jak kultura, edukacja, rolnictwo i turystyka. Gubernator Yin nawiązał do wizyty Xi Jinpinga w Argentynie w grudniu ub.r. w trakcie której doszło do podniesienia rangi relacji obu państw do szczebla „wszechstronnego partnerstwa strategicznego”. Yin odwołał się przy tej okazji do odświeżonej retoryki w chińskiej polityce zagranicznej, wyrażając nadzieję, że „wymiana między cywilizacjami jest ważną siłą napędzającą postęp ludzkiej cywilizacji i pokojowego rozwoju świata”. W trakcie spotkań z chińską delegacją, która zapewniała o przywiązaniu do polityki otwarcia na świat oraz starań na rzecz rozwijania śródlądowej strefy wolnego handlu, wzięło udział 100 przedstawicieli argentyńskiego biznesu. Podczas wizyty Yin Li spotkał się również z gubernatorem Buenos Aires Marią Eugenią Vidal i ambasadorem ChRL w Argentynie Zou Xiaoli. W trakcie spotkania doszło do oficjalnego podpisania umowy o „prowincjach partnerskich” między Syczuanem i Buenos Aires.

10-12 kwietnia: Yin Li z wizytą w Hiszpanii. Delegacja wzięła udział w konferencji promocyjnej we wspólnocie autonomicznej Kastylia-La Mancha z którą Syczuan łączy umowa o przyjaznym relacjach. Gubernator Yin zapewniał o przywiązaniu do polityki otwarcia na świat i rozwijania Syczuanu w oparciu o pięć kluczowych filarów gospodarki: cyfryzacji, wytwórstwa, produkcji żywności, materiałów zaawansowanych technologicznie, energii i przemysłu chemicznego. Przy okazji wizyty podpisano memoranda o współpracy gospodarczej, biznesowej i turystycznej oraz umowę o miastach partnerskich między Dujiangyan i Toledo. W czasie pobytu w Hiszpanii Yin Li spotkał się m.in. z ministrem przemysłu, handlu i turystyki Reyes Maroto, przedstawicielem MSZ, prezydentem Kastylia-La Manchy Emiliano Garcíą-Pagem oraz odwiedził centrum wystawiennicze w Barcelonie. Z kolei spotkanie w Madrycie z dyrektorem wykonawczym Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) Manuelem Butlerem Halterem poświęcone było rozwijaniu Syczuanu jako międzynarodowego centrum turystycznego. Yin Li rozmawiał również z ambasadorem ChRL w Hiszpanii Lu Fanem i konsulem w Barcelonie Lin Nan.

19-24 kwietnia: przewodniczący landtagu Wiednia Ernst Woller z wizytą w Syczuanie. Z delegacją spotkał się m.in. wicegubernator Ouyang Wenhua, który nawiązał do ubiegłorocznej wizyty prezydenta Alexandra Van der Bellena i kanclerza Sebastiana Kurza w Syczuanie oraz otwarcia konsulatu Austrii w Chengdu. Wyraził również nadzieję, że współpraca partnerska miast Chengdu i Wiednia będzie nadal się rozwijała, zwłaszcza w dziedzinie kultury, sztuki i edukacji. W podobnym tonie Ernst Woller nawiązał do relacji między miastami, wskazując na sukcesy przede wszystkim

w obszarze kultury i sztuki, przedstawiając plany wspólnych przedsięwzięć w edukacji muzycznej i promocji Wiedeńskiego Festiwalu Muzyki w Syczuanie. W spotkaniach wzięli m.in. udział konsult Austrii w Chengdu Martin Allgäuer oraz wiceszef syczuańskiego wydziału ds. współpracy z zagranicą Tang Rui.

WIADOMOŚCI Z GUANGDONGU

11 kwietnia: kantońsko-włoska współpraca uczelniana. South China University of Technology podpisał umowę z Politechniką Turyńską w sprawie uruchomienia wspólnych studiów magisterskich w zakresie architektury i designu miast. Według kantońskiej uczelni to pierwszy chińsko-zagraniczny program studiów tego typu.

15 kwietnia-5 maja: otwarcie 125. China Import and Export Fair (Canton Fair). W największych targach handlowych w Chinach bierze udział blisko 650 firm z 38 państw i regionów świata, z czego 60% stanowią wystawcy z państw objętych inicjatywą „Pasa i Szlaku”.

17-21 kwietnia: wiceburmistrz Kantonu Ma Wentian z wizytą w Paryżu. Celem pobytu w stolicy Francji był udział w „Smart City Leaders Forum” w siedzibie UNESCO. Ma Wentian odwiedził również siedzibę władz Paryża (rozmawiał z wicemercerem miasta Jean-Louis Missiką) oraz biuro Dassault Systèmes – firmy specjalizującej się w oprogramowaniu do projektowania i wizualizacji 3D.

25 kwietnia: Kanton będzie gospodarzem 31. Konferencji Portów Światowych. Wydarzenie w którym planowany jest udział 1000 gości odbędzie się w dniach 6-10 maja br. Wśród zaproszonych przedsiębiorstw znajdują się China Communications Construction, COSCO Shipping, Maersk i Huawei. Przy okazji konferencji Port w Kantonie planuje nawiązać umowy o współpracy z portami w Holandii i Brazylii.

KOMENTARZ

1. Spotkanie w Chorwacji przeszło do historii przede wszystkim z powodu rozszerzenia formatu „16+1” o Grecję. To duży sukces ChRL. Dla Unii Europejskiej porażka – co najmniej wizerunkowa. Zgodnie z przewidywaniami OSA, władze w Pekinie udowodniły, że ich oferta dla półperyferyjnych państw Europy jest nadal aktualna i znajduje rosnące grono odbiorców. Chociaż premier Alexis Tsipras ogłosił intencję przyłączenia Grecji do „16+1” jeszcze przed ubiegłorocznym szczytem Chiny-EŚW w Sofii (6-7 lipca), to nie pozwolił na to przede wszystkim brak rozstrzygnięcia sporu o nazwę państwa z Macedonią oraz koncesje Chin na rzecz sceptycznych wobec

„16+1” Niemiec. W styczniu br. – przy wydatnym wsparciu chińskiej dyplomacji – trwający blisko trzy dekady spór między Atenami i Skopje został zażegnany. Tym samym główna przeszkoda wobec ustanowienia „17+1” została usunięta, a Chiny będą mogły intensyfikować działania w porcie w Pireusie i rozwijać połączenia transportowe na północ i zachód Europy, włączając w to rozwój hubu logistycznego w Budapeszcie. Taki scenariusz wskazuje, że znaczenie transportu kolejowego z Chin do Europy będzie maleć, zwłaszcza w kontekście zapowiadanej redukcji subsydiów po stronie chińskiej. Co zyska rząd w Atenach? Prawdopodobnie zwiększenie zaangażowania finansowego w Pireusie i dystrybutora energii elektrycznej ADMIE. Natomiast w perspektywie nadziei na uruchomienie chińskich linii kredytowych gabinet Tsiprasa skorzysta raczej niewiele (zadłużenie Grecji w 2017 roku wynosiło 178% PKB). Jako przesłankę wskazuje się raczej względy polityki wewnętrznej i nadchodzące wybory. Z kolei w polityce zagranicznej, Grecja może dzięki „karcie chińskiej” zyskać narzędzie nacisku na UE, podobnie jak robią to w polityce europejskiej Węgry i najpewniej będą czynić oficjalnie przyłączone do „Pasa i Szlaku” Włochy. Nie można również wykluczyć, że rozszerzenie „16+1” przyspieszy akcesję Macedonii Północnej do NATO.

2. Deklaracja po szczycie w Dubrowniku jednoznacznie wpisuje się w dążenia Chin do zasypywania podziałów z UE w perspektywie konfliktu handlowego z USA. W dokumencie (tak jak po ubiegłorocznym szczycie w Sofii) podkreślono komplementarność „16+1” z relacjami Chin i UE, oraz promocję gospodarczej globalizacji. Postulowane przywiązanie stron do – leżących u podstaw WTO – zasad wolnego handlu, stanowi reakcję wobec rosnącego désintéressement Donalda Trumpa w tym względzie. Administracja amerykańska coraz wyraźniej dąży do zmiany dotychczasowych reguł gry gospodarczej na świecie, nie oszczędzając przy tym więzi transatlantycznych. Odejście od istniejącego porządku międzynarodowego Trump potwierdził po raz kolejny 9 kwietnia, tj. w trakcie trwania szczytu unijno-chińskiego w Brukseli, zapowiadając narzucenie na UE ceł o wartości 11 mld USD (notabene powołując się w tym względzie na werdykt WTO w sprawie pomocy UE dla Airbus).

3. W aspekcie integracji obszaru Trójmorza strony odnotowały dążenia w tej sprawie, włączając współpracę portów i rolę Sekretariatu ds. Morskich. Chociaż uczestnicy uznali za pożądaną synergię między „Pasem i Szlakiem” i ogłoszoną w ubiegłym roku strategią UE „Connecting Europe and Asia”, to trzeba pamiętać, że inicjatywa unijna powstała właśnie w odpowiedzi na naczelny projekt w chińskiej polityce zagranicznej. Za pozytywny rozwój w tym względzie należy uznać podkreślenie znaczenia większej otwartości rynków, transparentności inwestycji i otwartości procedur przetargowych – wyznaczających dotychczasową oś zarzutów Brukseli pod adresem Chin ze strony UE. Warto jednak odnotować, że zapisy dotyczące procedur są obwarowane zastrzeżeniem o stosowaniu ich zgodnie z odpowiednimi regulacjami państwa przyjmującego – ergo należy wnosić, że właściwy dla państwa rozwijających się model finansowania chińskich inwestycji na Bałkanach Zachodnich zostanie

utrzymany. Według danych CSIS, spośród 15,4 mld USD, które Chiny zainwestowały w państwach „16” od 2012 roku, 70% z tej sumy zostało ulokowane w 5. pozaunijnych państwach formatu, które wytwarzają 6% całego PKB „16”. Z kolei statystyki European Investment Bank wskazują, że w latach 2007-2017, większość z 12 mld EUR w formie chińskich kredytów trafiło do pozaunijnych członków „16”: do Serbii (33%), Bośni i Hercegowiny (21%) i Czarnogóry (7%). Choć pożyczki te pomagają nadrobić zacofanie infrastrukturalne Bałkanów Zachodnich, to budzą rosnące obawy o stabilność gospodarczą i finansową państw kredytobiorców.

4. Szczyt w Dubrowniku pokazał, że pogłoski o przedwczesnej śmierci „16+1” były przesadzone. Zamiast tego format przekształcił się w „17+1” a jego działania mają być silniej wkomponowane w ramy relacji UE-Chiny. Z drugiej strony, rozszerzenie formatu o Grecję, poprzedzone włączeniem Włoch do Pasa i Szlaku, świadczy o rosnącym znaczeniu politycznym chińskiej propozycji, ugruntowując pozycję Chin jako potęgi europejskiej. W tym kontekście drobnych ustępstw ze strony Chin wobec UE nie należy traktować jako sukcesu Brukseli. Ponadto brak bezpośredniego odwołania ze strony Europy wobec represji Ujgurów w Xinjiangu, zarówno w deklaracjach po spotkaniu w Brukseli (poza zdawkowym „przywiązaniem obu stron do wszystkich trzech filarów systemu ONZ, tj. pokoju, rozwoju i praw człowieka”), jak i Dubrowniku, świadczy, że zagadnienie praw człowieka jako fundamentu unijnej tożsamości i soft power dezaktualizuje się. Wyraźnie krytyczne stanowisko wobec sytuacji w Xinjiangu zajęła natomiast administracja amerykańska, co z pewnością zwiększy napięcia na linii Waszyngton-Pekin. Zarówno sekretarz stanu Mike Pompeo, jak i Randall Schriver, który kieruje polityką azjatycką w departamencie obrony przyrównali tzw. obozy re-educacji do niemieckich obozów koncentracyjnych w latach 30. XX wieku.

5. W II Forum Pasa i Szlaku wzięło udział 36 głów państw i szefów rządów, w porównaniu do 29 przed dwoma laty, odzwierciedlając rosnące zainteresowanie chińską inicjatywą na świecie. Wśród zaproszonych gości prym ponownie wiodli prezydent Rosji Władimir Putin, którego Xi Jinping nazwał swoim największym przyjacielem, oraz jedyny przywódca spośród grupy G7 premier Włoch Giuseppe Conte (w 2017 roku Paolo Gentiloni). Lista światowych przywódców biorących udział w Forum poszerzyła się szczególnie w regionach sąsiadujących z Chinami – 9 z 10 liderów państw ASEAN (w tym Singapuru) i 4 z 5 reprezentujących państwa Azji Centralnej. Grono najwyższych przedstawicieli z państw europejskich poszerzyło się o Austrię, Azerbejdżan, Cypr i Portugalię – zawężyło m.in. o Polskę. Z 2 do 5 urosła również reprezentacja Afryki (Dżibuti, Egipt, Etiopia, Kenia i Mozambik). Wielkimi nieobecnymi, jak przed dwoma laty, pozostają najsilniejsze państwa UE, USA, Indie i Brazylia. Z kolei Ameryka Południowa, gdzie obecność polityczna i gospodarcza Chin systematycznie rośnie, w Pekinie reprezentowana była jedynie przez Chile; z kolei Bliski Wschód tylko przez Emiraty Arabskie.

Choć spotkanie w Pekinie odbyło się pod tytułarną formułą „Pasa i Szlaku” to retoryczne zabiegi gospodarzy sugerują, że „Pas i Szlak” jako slogan, który w ostatnich

miesiącach zyskał wiele negatywnych konotacji na arenie międzynarodowej będzie ograniczany. W jego miejsce władze ChRL zaczęły eksponować inne hasła, jak np. budowy „wspólnego przeznaczenia (przyszłości) dla ludzkości” (*renlei mingyun gongti*). Podobne zabiegi wizerunkowe można było zaobserwować już w trakcie ubiegłorocznych targów China International Import Expo w Szanghaju. Wydarzenie to odbywało się pod hasłem „Nowej Ery, Wspólnej Przyszłości” – zbitki dwóch ideologicznych sloganów wyznaczających przewodnie motywy rządów Xi – „Socjalizmu Nowej Ery” i koncepcji budowy nowego układu stosunków międzynarodowych – „wspólnej przyszłości dla ludzkości”.

6. W polityce zagranicznej Syczuanu należy odnotować nawiązania do działań władz centralnych – które w rozmowach w Luksemburgu, Argentynie i Hiszpanii podejmował gubernator i wiceszef KPCh tej prowincji Yin Li. Odwołania do polityki „reform i otwarcia na świat” w połączeniu z powrotem do narracji o pokojowym współistnieniu cywilizacji pozwalają wnioskować, że Chiny chcą wrócić do wizerunku państwa sprzed XIX Kongresu KPCh w 2017 roku. Na poziomie deklaracyjnym oznacza to nieposzukiwanie prymatu oraz dążenie raczej do współegzystencji a nie rywalizacji na arenie międzynarodowej. Nie należy jednak oczekiwać, że odświeżona pod wpływem wojny handlowej z USA narracja w polityce zagranicznej przekona do siebie liczne grono odbiorców.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

